

ЈЕДАН ОД НАЧИНА ПРОУЧАВАЊА УМЈЕТНИЧКЕ ЛИРСКЕ ПЈЕСМЕ

Један вид комуникације међу људима се остварује и на релацији писац-књижевно дјело-читалац. Писац користи најсавршенији вид језика за стварање књижевноумјетничког дјела и тим језиком преноси своје мисли, идеје и осјећања на читаоца. Проучавање лирске пјесме подразумијева језичко-стилске поступке у обликовању умјетничких вриједности.

У наставном проучавању лирске пјесме основна смјерница за интерпретацију могу бити језичко-стилске одлике које представљају приказ конкретних животних појава у којим је садржана и нека шира сазнања о животу самог пјесника. Путем гласова, ријечи и реченица пјесник ствара конкретне слике којим одражава своја запажања и осјећања. То конкретно значи да при проучавању умјетничких лирских пјесама говоримо о језику и стилу пјесника који се опет може посматрати са на фонетском, морфолошком и синтаксичком нивоу. У умјетничкој (ауторској) поезији пјеснички језик је оригиналан и заснован је на ритмичности, емоционалности, сликовитости, фигуративности и пуноћи значења. Све ове карактеристике су обухваћене као водеће вриједности текста који је предмет проучавања на неком наставном часу.

Тако и лирска пјесма Војислава Илића „Зимско јутро“ пружа низ могућности за исцрпну интерпретацију, а да она буде прилагођена захтјевима и узрасту ученика шестог разреда. Задачи који се нађу пред ученицима имају за циљ максималну мотивацију, а ова наставна припрема је један од начина како наставу српског језика и књижевности учинити иновативном, те лирско пјесништво дјечи занимљивије.

ТЕХНИКЕ КОЈЕ СЕ КОРИСТЕ СУ НАУЧЕНЕ ТОКОМ ОБУКЕ НАСТАВНИКА СРПСКОГ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ- ЧИТАЊЕМ И ПИСАЊЕМ ДО КРИТИЧКОГ МИШЉЕЊА)

У процесу развијања критичког мишљења треба ученике оспособити за активно, критичко читање текста. Оквирни систем за овакав приступ је учење уз помоћ ЕРР система који се реализује кроз три фазе:

ЕВОКАЦИЈА- активно присећање на то шта се зна о теми, подстицање мотивације и интересовања ученика;

РАЗУМИЈЕВАЊЕ ЗНАЧЕЊА- упознавање са новим информацијама и идејама, самостално конструисање знања, подстицање интерактивног учења и сарадничког односа;

РЕФЛЕКСИЈА- повезивање старог и новог знања, изражавање нових информација властитим ријечима, омогућавање размјене идеја.

ПИСАНА ПРИПРЕМА ИЗ СРПСКОГ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ

НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА:

ЗИМСКО ЈУТРО - ВОЈИСЛАВ ИЛИЋ

(ЧАС ЈЕ РАЂЕН RWCT-ТЕХНИКАМА)

МОТИВАЦИЈА- Ученике ћемо упознати са новом врстом лирске, умјетничке пјесме. Дескриптивна пјесма и њене карактеристике. Доживљај визуелних и звучних мотива. Ова активност може да подразумијева и претходно мотивисање ученика читањем неке сродне пјесме. Оваквим радом ученицима је пружена могућност развоја критичког мишљења, слободног изношења својих идеја и одговарања на питања без бојазни да ли у нечему праве грешке. Такође развијају брзину мишљења, тако што о истој теми размишљају из неколико различитих углова. Радом у групи уче колико је важан допринос појединца успјеху групе.

ЦИЉЕВИ- Ученици ће моћи дефинисати одлике дескриптивне пјесме, одредити пјесничке слике, уочити разлику између пјесничког и основног мотива у пјесми. (Проучавање стилских вриједности пјесме води ка откривању идеје дјела и његовог скривеног смисла, а то је његова највећа вриједност.)

ЗАДАЦИ ЧАСА

Образовни задаци:

- Разумијевање књижевног текста.
- Препознавање осјећања и њихово приказивање.
- Уочавање основне поруке пјесме.
- Богаћење рјечника.

Васпитни задаци:

- Развијање међусобне комуникације у учењу.
- Његовање такмичарског духа.

Практични задаци:

- Подстицање креативности.
- Развијање способности стваралачког мишљења.
- Подстицање на литерарно стваралаштво.
- Оспособљавање за логичко схватање и критичко процјењивање прочитаног текста.

ИСХОДИ УЧЕЊА

- Разумију књижевни текст.
- Препознају основно осјећање у пјесми и уочавају пјесничке слике. .
- Исказују свој доживљај пјесме.
- Наводе биографске податке о писцу.
- Изграђују властити став.
- Уважавају другачије мишљење.

ПРЕДУСЛОВИ ЗА РАД- ученици већ познају основне одлике лирске пјесме, врсте стиха и неке стилске фигуре.

ОЦЈЕЊИВАЊЕ- пратити рад ученика по групама, консултовати групе и оцијенити најактивније ученике.

РЕСУРСИ- табла, креда, читанка, експертски листићи, ученички цртежи (мали панони), листићи са питањима, блок бр.5, (наставник као ресурс).

ВРИЈЕМЕ- два школска часа (90 минута)

ГРУПИСАЊЕ- групе правити тако да свака строфа у пјесми има експертску групу, односно 4 строфе – 4 групе.

(Раније припремити потребан материјал. Припремити мале картоне различитих боја или са цртежима који означавају групу нпр. нацртати кућицу , звјездицу, коцкицу, сунце и сл.

ТОК ЧАСА

Е-ФАЗА ЧАСА- (као увод у час, ова фаза подразумијева све оне активности ученика и наставника које претходе главном дијелу часа).

Ученици ће приликом уласка у учионицу појединачно извлачити картоне са цртежима групе којој ће припадати тзв. матичне групе.

Ученици заузимају мјеста на унапријед груисаним столицама око столова који су обиљежени цртежом групе (коцкица, звјездица, кућица, сунце).

1.КОРАК Е-ФАЗЕ

Ученици техником „коло-уоколо“ одговарају на двије супростављене тезе „волим јутро зато...“ и „ не волим јутро зато...“ тако што унапријед припремљен листић кружи од члана до члана групе који исписују одговорима на горе наведене тезе.

(ова фаза траје 10 минута).

2.КОРАК Е-ФАЗЕ

Интерпретативно читање пјесме (наставник прво чита наглас пјесму, износи важне биографске податке, а потом ученици у оквиру група).

Ученици разговарају о пјесми и очекују експертске листиће.

Сваки члан групе постаје експерт за један задатак на наставном листићу.

Р-ФАЗА ЧАСА

(као главни дио часа предвиђен је рад ученика- експерата тако што свака група ради на једној строфи пјесме и тако једна од строфа постаје њихова експертиза. Ученици у оквиру групе посматрају само једну строфу и баве се њеном римом, ритмом, стилским фигурама, визуелним и звучним елементима, мотивом, расположењем.)

- 1.експертска група се бави првом строфом пјесме;
- 2.експертска група се бави другом строфом пјесме;
- 3.експертска група се бави трећом строфом пјесме,
- 4, експертска група се бави четвртом строфом пјесме.

Питања на листићима за сваку групу су иста.

НАСТАВНИ ЛИСТИЋ

1.	Одредите пјесниково расположење у овој пјесми.
2.	Одредите мотив строфе којом се бавите.
3.	Одредите ритам, риму и стилска изражајна средства.
4.	Одредите визуелене и звучне мотиве.
5.	Напишите неколико реченица на тему <i>зимско јутро</i> .
6.	Насликајте слику која осликава вашу строфу.

(сваки ученик добија свој задатак, група испред себе има лист блока бр.5 и све уноси на лист.)

Ученици раде у оквиру својих група на одређеном задатку који су добили.

Ова фаза траје до краја првог часа.

Р-ФАЗА

Ова фаза ће бити продужена рефлексивна на други школски час током којег ученици (представници групе) лијепе рад своје групе на заједнички пано.

Свака група је израдила мали пано (блок бр.5) и презентовала свој рад у оквиру групе (коцкица, кућица, звјездица и сунце). Остале групе посматрају презентацију, постављају питања и „обилазе галерију“ на заједничком панону.

Током ове фазе предвиђена је анализа урађеног и синтеза наученог. Ученици у својим свескама биљеже одговоре на питања са листића.

Ова фаза траје 40 минута.

ЗАКЉУЧАК (исходи учења)

Ученици самостално изводе закључак какве су то дескриптивне пјесме, одлике поетизама (лисје, даљи, тавни) и њихова функција у пјесми, затим уче нове стилске фигуре и знају их препознати у другим пјесмама.

ПОСЛИЈЕ ОБРАДЕ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ- изражајно рецитоване и оцјењиване најактивнијих ученика из сваке групе.

ЛИТЕРАТУРА

1. Богнар, Б. (2003), *Школа која развија креативност*, преузето са www.kreativnost.pedagogija.net
- 2.. Дијанић- Бјелановић, Ж., *Неке методе за развој критичког мишљења ученика по ЕРР саставу*, Методички огледи, бр. 19, 163- 179, преузето са www.hrfd.hr/content/metodicki-ogledi
4. Николић, М., (1999), *Методика наставе српског језика и књижевности*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд
5. Брчкало, Б., (2005), *Проучавање пјесничког језика у лирској пјесми*, Настава (научно, стручни и информативни часопис)
6. Гаковић, Стефановић, Личина, Шекара, (2006) *Читанка за 6. разред*, Завод за уџбенике и наставна средства, Источно Сарајево